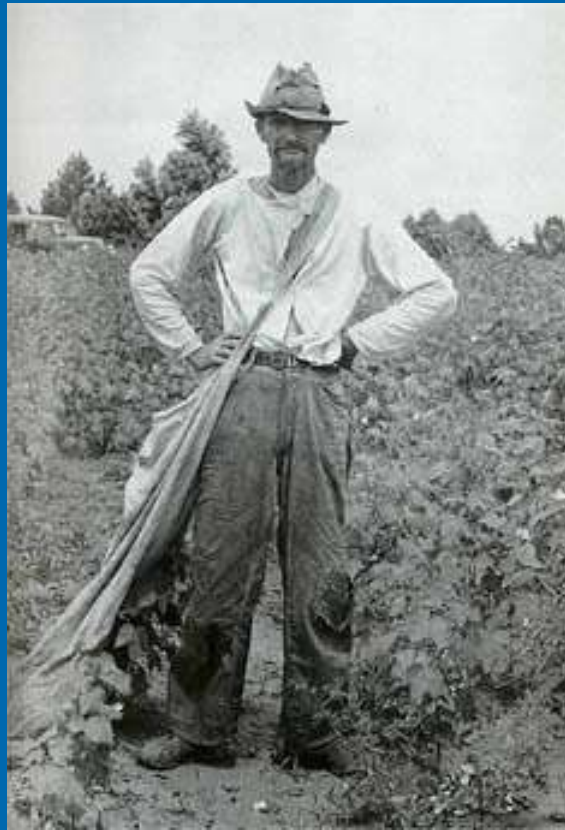

Skupna kmetijska politika

Dr. Sabina Kajnč
Temelji EU (izr. prof. dr. Maja Bučar,
22. 10. 2007)

Vsebina predavanja

- Vzvodi skupne kmetijske politike (SKP)
- Izoblikovanje SKP
- Problemi
- Reforme SKP
- Vpliv širitve na SKP

Katastrofalno stanje kmetijstva po drugi svetovni vojni...

➤ Sistemski problemi

- Kmetijstvo kot absolutna prioriteta
 - V Franciji je bilo število kmetijskih površin za 25 % manjše kot pred vojno
 - Proizvodnja neorganizirana – veliko žitaric je šlo kar za hrano živini
- Industrija v zelo slabem stanju
 - Posledice vojne
 - Povprečna zaposlenost v šesterici v kmetijskem sektorju po letu 1950: do 25 %

... in njegove razsežnosti

- Osnovni problemi:
 - Industrializacija Evrope, ki je silila prebivalce iz vasi v mesta in tako kreirala nezaposlenost
- Osnovne dileme:
 - Tržni pristop: vse prepustiti nevidni roki (nezaposlenost!)
 - Regulativni pristop: uvesti socialne korektive (preprečiti nekontrolirano koncentracijo prebivalstva v mestih)
- Osnovni cilji:
 - Čimprej vzpostaviti ustrezno kmetijsko strukturo
 - Zagotoviti kontinuirano dobavo in plačilo kmetom
- Rezultat:
 - subvencioniranje kmetijskega sektorja

1957 – skupna kmetijska politika?

- Skupno stališče: kmetijstvo je treba subvencionirati. Vendar dva pristopa:
 - Nemški
 - Zadostna je državna podpora (ne pozabimo na skokovit porast moči nemške ekonomije!)
 - Francoski
 - Stroški subvencij naj bodo skupni – se prenesejo na Evropsko gospodarsko skupnost
- Kompromis:
 - Skupni trg za industrijske proizvode (Nemčija) v zameno za skupno kmetijsko politiko (Francija)

Konferenca v Stresi: vzpostavitev prve resnične skupne politike EGS

- Pogodbena podlaga: člen 33 sedanje pogodbe o Evropski skupnosti - CILJI:
 - Povečanje kmetijske proizvodnje
 - Zagotoviti ustrezno življenjsko raven kmetov
 - Uravnovežiti kmetijske trge
 - Zagotoviti redno dobavo hrane
 - Zagotoviti sprejemljive cene kmetijskih proizvodov za potrošnike
- Prvi vtis: člen kar kliče po regulatornih prijemih!!!
- Kako to zagotoviti? O tem so najprej govorili že leta 1958 v italijanskem mestu Stresa, ki je dalo temelje skupni kmetijski politiki

Konferenca v Stresi (1958) in nadaljnja pogajanja

- Izvedbena načela skupne kmetijske politike
 - *Enoten trg* za kmetijske proizvode, brez omejitev
 - *Preferenčni tretman*: prednost pri nakupu imajo kmetijske surovine in proizvodi v okviru EGS
 - *Solidarnost* – probleme, ki izhajajo iz SKP, vključno s tistimi finančne narave, delijo in krijejo vse države članice.
- Problem: kako zagotoviti trajnostni menedžment take politike?
- S tem se je šesterica ukvarjala do leta 1962...
- ... Težka pogajanja (tu se prvič pojavi t. i. 'stopping-the-clock' postopek sprejemanja odločitev...
- ... Ki so pripeljala do naslednjega izida

Kakšen je bil pa rezultat?

- Izid – definicije osnovnih izvedbenih načel SKP
 - Skupni trg – OK
 - Vzpostavljen EAGGF
 - European Agricultural Guidance and Guarantee Fund
 - Preferenčni tretman: znotraj tega okvirja so bili dogovorjeni osnovni elementi SKP, ki so:
 - Zagotovljene (minimalne) cene za kmetijske proizvode
 - Intervencijske cene
 - (odkup kmetijskih proizvodov, ki presegajo porabo na trgu EGS, ki bodo shranjene 'za vsak slučaj', če bo kriza...)
 - Cenovni režim za kmetijske proizvode iz tretjih držav
 - (določene omejitve, npr. carine)
 - Izvozne subvencije
 - (pokritje razlike v ceni za izvoznike, ki morajo na globalnem trgu prodajati po tržni ceni)

Kako se odloča?

ISKANJE KOMPROMISA V
ODBORU IN MED MINISTRI

Način odločanja: kvalificirana večina + mnenje EP

Kakšen je bil pa rezultat?

- Do začetka 70-ih je režim do neke mere deloval!
 - Temeljni cilj – zadostna produkcija prehrabnih proizvodov, ki bo dovoljevala samozadostnost Evropske gospodarske skupnosti, je bila dosežena že nekaj let po letu 1962, ko je SKP 'uradno' začela delovati
- ... Potem pa so začele na dan prihajati njegova nasprotja, o katerih je bilo prej govora!

Kdo je to plačeval?

- Trpeli so potrošniki...
 - Cene so bile le delno tržne (glej spodaj), hkrati pa potrošnik v EGS ni užival cenejših proizvodov izven EGS, saj so bile te podvržene carinam.
- ... in davkoplačevalci
 - EGS je namreč plačevala tudi:
 - izvozne spodbude; večja ko je bila razlika med zagotovljeno ceno kmetijskega izdelka, ki jo je bila EGS pripravljena plačevati, in dejansko ceno kmetijskega izdelka, kot je zanjo kmet lahko iztržil v tujini, večji je bil pritisk na proračun EGS!
 - Subvencije – EGS je korigiral izgubo, ki jo je kmet pridelal, če razmere na trgu niso dosegale t. i. ciljne (dogovorjene) cene
 - Stroške 'intervencijskega' odkupa (znamenito metanje odvečne hrane v morje...)
- Povedano drugače: **DRŽAVLJANI EVROPSKE GOSPODARSKE SKUPNOSTI!**

In kdo je zaradi tega trpel?

➤ Najprej EGS

- Proračunska neuravnoteženost
 - Daleč največji del pogače za kmetijstvo
- Notranja ležernost proizvajalcev
 - garantirane cene
- Nezadovoljstvo tuje konkurence
 - predvsem anglosaksonske, zaradi odpora EGS proti odprtju svojega trga za kmetijske izdelke
 - Spomnimo se francoskega odpora proti članstvu Velike Britanije v EGS!
- OKOLJE - veliki kmetijci so uporabljali okolju škodljive spodbujevalce produkcije
- Nezadovoljstvo dežel v razvoju
 - te nimajo sredstev za zaščito svojih ekonomij, hkrati pa ne neposrednega dostopa na evropske trge (zgolj znotraj kvot – o tem kasneje)

Reformni vali

- Komisija predlaga sprememba že od leta 1968
- Večji reformi 1992 in 1999
- TREND: zmanjšanje deleža SKP v proračunu in premik od garantiranih cen k neposrednim plačilom, skrb za ruralni razvoj in okolje

Izid reform

➤ MacSharryeve reforme

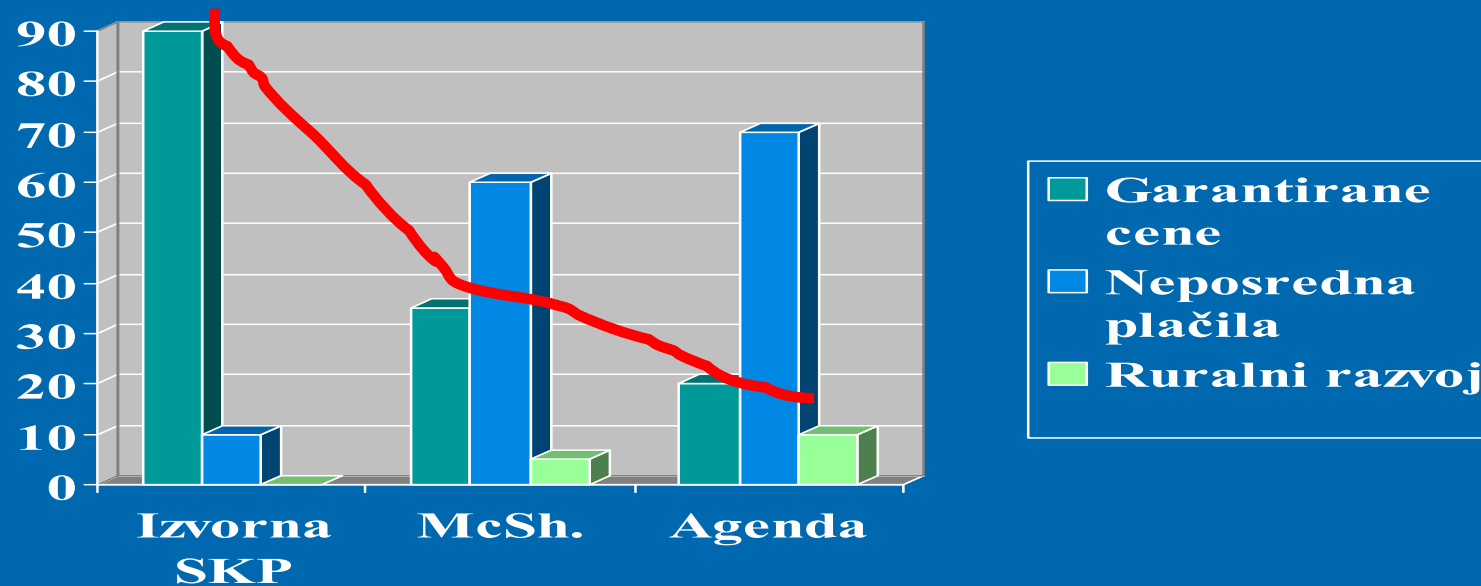
- Po napornih pogajanjih dogovorjene 21. Maja 1992
- Bistvo reform:
 - Zmanjšanje garantiranih cen žitaric
 - Te so padle za tretjino v naslednjih štirih letih!
 - Večji poudarek na t. i. neposredni pomoči, ki jo EU nudi kmetom
 - Ti prodajajo izdelek po tržni ceni...
 - ... Razliko pa jim pokriva proračun EGS
 - 'Okoljski pristop' h kmetijski proizvodnji
 - Prepoved pridelave na kmetijskih zemljiščih za določen čas – obnova zemljišča

So rešitve ustrezne?

- Delno:
 1. Pozitivni vidik
 1. padec cen žitaric
 2. Vztrajanje na kvotah za vse kmetijske proizvode
 3. 'set aside' pristop v pridelavi
 4. Zmanjšanje 'interventnih' zalog (kot posledica 1-3)
 5. 'precedens' – tokrat se je EGS prvič resno lotila reform kmetijskega sektorja!
 - Negativni vidik
 - Neposredne pomoči v bistvu ne pomenijo kaj dosti z vidika proračuna; EGS sicer ima pregled nad oblikovanjem tržne cene za posamezne proizvode, a še vedno plačuje razliko!
 - In tudi 'set aside' je podvržen kompenzaciji!

Agenda 2000

- Nadaljevanje reform v devetdesetih: Agenda 2000
 - Nadaljuje pozitiven trend k približevanju tržnim cenam drugod po svetu (ki pa ga skozi neposredna plačila kmetom še vedno financira ES sama!)
 - Skica deleži SKP v okviru proračuna ES

Evolution of CAP expenditure

Agenda 2000 (nad.)

➤ Ostali ukrepi

- Nadaljnje zmanjšanje garantiranih cen pri posameznih kmetijskih proizvodih
 - npr. pri govedu za 30 %
- Oblikovanje novega sklada za ruralni razvoj
 - Tu svoje mesto dobi npr. okolju prijazna pridelava hrane
- Oblikovanje SAPARD za države kandidatke
 - (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development)

➤ Problemi še ostanejo?

- Seveda: kot rečeno, ES je tista, ki nosi breme neposrednih plačil – hkrati pa so
- Neposredna plačila postala preprosto neposredna pomoč (kompenzacija) kmetom, brez posebnih novih spodbud – kar je ogromno denarja!

Ukrepi na predvečer *big bang* širitve

- Svet ministrov ('Kmetijski svet') je septembra 2003 dogovoril nove ukrepe:
 - Prevlada orientacija na tržno zanimive proizvode
 - Še večja omejitev kopičenja zalog, ki so posledica neustrezne, netržne produkcije
 - Financiranje razvoja kmetij na podeželju
 - Pri čemer bo denar vzeti velikim kmetijam
 - !!! Velik poudarek ekološko pridelani hrani!!! (izkušnja BSE)
 - Nadaljnje zniževanje interventnih cen
 - Npr. maslo za 25 %,

Širitev na vzhod

Država	% kmetijstva
Bolgarija	24
Latvija	18
Litva	22.5
Poljska	26
Romunija	37
Slovenija	6
Madžarska	8
Povprečje EU	5
Povprečje Vzhod	22

SKP v novih državah članicah

- Iz proračuna SKP dodeljeno 25 % plačil, ki jih prejemajo kmetje v starih državah članicah
- Do 2007 raste 5 %, nato 10 % letno
- V letih 2004 – 2006 smejo države same dodatno subvencionirati kmete v višini 20 %, vendar zgolj do 40 % subvencij v starih državah, manjši ukrepi dovoljeni do leta 2013

Osredotočenost

- Ruralni razvoj – z januarjem 2007 EAGGF zamenjata EAGF in EAFRD
- Skrb za okolje
- Pandemije
- Poenostavitev postopkov in nadaljnje zmanjšanje izdatkov, skladnost s pravili mednarodnega trgovinskega režima

Prihodnost SKP?

- Poenostavitve postopkov: 22/23. 10. 2007 – sprejet sklep o vzpostavitvi enotne Agencije za skupni kmetijski trg, ki bo nadolestila 21 posameznih agencij in 23 posamičnih aktov Sveta
- Revizija politike leta 2008
- ?????